

Man trodde nämligen att barnen var bergtagna. Ja, så hade man många andra gissningar och det ena ryktet efter det andra kom ut. De trodde att grannen, Johannes Andersson, gjort av med dem och grävt ner liken. Johannes var en rediger bonde, men lite loveter. Ja, det var till och med så att länsman var där och undersökte.

"Har ni tagit barnen," sa han.

"Nähä," sa Johannes, "vad skulle jag med dem till?"

Detta var på hösten i november månad. Så på våren i april eller maj var det en bonde, som skulle gå ut och skära ljung. Förr i tiden skedde det ju ofta, att de blev foderlösa. fram på våren, och då var det att ta en skära och en säck med

sej och gå ut i skogen och skära av toppskotten på ljungriset. Det gjorde han som sagt var, och då fann han barnen. De låg inkrupna under en stor sten. Skallgången hade gått fram förbi det stället, men det var ingen som hade tänkt på, att titta in i det där hålet.

Detthadesnogagått till så, att de hade följt med kreaturen för långt. Så hade de väl gått och plockat bär, och så hade de förirrat sej och gått allt längre och längre. Till sist hade de väl blivit alldeles uttröttade, för de hade ju inte fått någon mat i sej på morgonen, och när kvällen kom, hade de krupit in under den där stora stenen. Doktorn undersökte liken och han så, att de troligtvis inte hade levat mer

än en eller högst ett par dagar. Möjligen hade de vaknat opp på morgonen, men sen hade de fallit i dvala och dött. Pojken hade levt ^{9/}längst, för han hade brutit några kvistar och brett över flickan.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Mera om Lindhultsbarnen.

Ja, det var så sant Nicke-Danjelen lejde de
att gå till en klok käring i Skatelöv och fråga, vart barnen
tagit vägen. Han talade själv om, hur det gick till . När han
kom dit, så sa käringen:

"Ja, det kan jag inte säga nu, då måste du
stanna över natten."

"Ja-a, "menade Nicke-Danjelen, " det får jag väl
göra då," - "Men jag tänkte," sa han sen, "att i natt är det jag,
som inte sover."

När det då var gå'et en stund på natten, gick
hon ut och ropade: "Grådde! Grådde! Grådde!" tre gånger, men

det hördes inget å. Jag så gick hon in igen, men så efter en stund gick hon ut och ropade: "Grådde! Grådde! Grådde!"

"Vad ska det nu bli å," tänkte jag, "sa Nicke," men jag låg kvar i sängen i alla fall. Men då hon gick ut och ropade för tredje gången, var det jag som steg opp, och då hörde jag så tydligt, att hon pratade med någon, men jag såg inget."

Och det var då inte så underligt, för Nicke hade så svårt vid att se, så han såg knappt på ljuse dan. Han hade riktiga ormögon, som flackade hit och dit. Ja, i alla fall så sa käringen till honom att barnen låg i en säck, i botten på en brunn, och då gick misstänkarna mot Johannes Andersson igen. Jag ska säga, att det var inte roligt att heta Johannes Andersson de

dagarna. Nu var det nog lite hans egen skull, för när de frågade honom första gången om han sett barnen - han var ju närmaste granne kan veta - sa han inte ifrån ordentligt.

"Nä-e, dä ä inte gott å veta va dom ä," sa han och han pratade så sävligt, "de kanske gått ut på Osa-vägen, å oblett tag-na uttå ett "signéresällskap" /zigenare/ .Vem vet va små barn tar sej till? De kanske ä mä nåt cirkussällskap nu."

Ja, så gick han på, och sa inte ifrån bestämt. Men det var den allmänna folkmeningen att Johannes hade gjort å med barnen. Länsman var där och ville basa honom, och så hade han en hund med se, och när han såg länsmannen höja käppen, blev han alldeles toseter. Ja, han sa sen Johannes:

"Länsmannen var jag väl inte rädd för, det var värre med den loje humnen, för han ville bara bita mej i bena."

Och prästen var där och ville, att han skulle bekänna.

"Nä-e,"sa Johannes, "jag har inte rört barna. Varför skulle jag då gjort?"

Ja, det var sån uppståndelse i hele socknen. Det fanns de som drömde om vad barnen hade blett å, och en var det ute i Bokelund i Mohedasocknen som hade en uppenbarelse. Han hade va't i skogen och huggit ved, men så blev han trött och satte sej ner på en stubbe. Då fick han se i en syn, sa han, hur en karl kom gående med en säck på ryggen. Han gick ner till en göl, och där låg en stor lång stång, och med den petade han

ut säcken i gölen."

Det där blev känt, så han blev hämtad upp till Lindhult, och så visade de honom på Johannes Andersson, och då sa han.

"Det var den mannen jag såg i min uppenbarelse."

Kan en tänka sej så toset! Sen sa de, att han skulle gå den vägen, som karlen hade gått ner till gölen, och han hade aldrig varit där oppe förr, men han gick i alla fall raka vägen till gölen. Ja, han följde inte vägen utan gick rätt ut i skogen genom mossar och moras.

"Här gick han," sa han, och så gick han så, och så tog han vägen häråt," och så visade han, hur han hade sett honom

gå. Men det konstiga var, att just på den plats, där han kom fram till gölen, där låg det en stor stång, och kan veta då var alla bergsäkra på, att Johannes hade dränkt dom där. De draggade och draggade och det var så grymt med folk nere kring gölen, men de hittade ju inget. Fast flera gånger, när det högg tag i stubbar på botten, trodde de, att de hade fått fatt på säcken.

Misstankarna mot Johannes ville inte ge sej ens när de hittat barnen. Prästen sa till läkaren, som undersökte liken, att han skulle undersöka halsarna noga, för han tänkte väl, att de var strupta. Men då svarade läkaren, att han visste vad han hade att göra, så det skulle prästen inte lägga sej i.

LANDS UNIVERSITET
EGENHÄNDESAKTA

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Sagan om Rike-Per och Fattig-Pelle.

Fattig-Per var så fattig, så han hade knappt till kläder och mat, men Rike-Per var rik, men snål och girig, så han unnade inte Fattig-Pelle någonting. En vacker dag kom Fattig-Pelle till Rike-Per och bad att få låna hans kappe.

"Vad ska du ha den till?" frågade Rike-Per.

"Jag skulle mäta råg," sa Fattig-Pelle.

Ja, det fick han då, men Rike-Per undrade så, varifrån Fattig-Pelle hade fått så mycket råg. När det hade gått en tid, kom Fattig-Pelle igen, och bad att få låna kappen.

"Vad ska du ha den till nu?" frågade Rike-Per.

"Jag ska mäta pengar," sa Fattig-Pelle.

Då blev Rike-Per alldeles häpen och undrade, vad i all världen Fattig-Pelle hade fått så mycket pengar ifrån. Men så tänkte han: Han narras nog bara för mej. Det är inte möjligt, att han har så mycket pengar, så han kan mäta det i kappar. Jag ska ta och tjära kappen i botten, så fastnar det väl alltid något av det han mäter.

Ja, det gjorde han, och sen gav han Fattig-Pelle kappen. Men när han kom tillbaka med den, satt det i ena hörnet några mynt, som hade fastnat i tjäran.

"Det var då väl alldeles märkvärdigt," tänkte Rike-Per, "det är bäst jag går bort och tittar hur han har det, den där Fattig-Pelle." Ja, det gjorde han, och då fick han se hur

rart och fint han hade det över allt. Korna var feta och välmående, och överallt var det pyntat och i ordning.

"Men vad i all rimlighets namm har du fått all din rikedom från?, undrade Rike-Per.

"Den har jag hämtat i sjön," sa Fattig-Pelle.

Då gick Rike-Per hem, men så tänkte han:

"Det var väl märkvärdigt, om inte jag ska kunna hämta rikedom ur sjön, när Fattig-Pelle gör det,"

Så tog han med sej sina barn och sin käring och gick till sjön. Först kastade han i ungarna och sen kastade han ut käringen. Men när hon föll i vattnet, skramlade nyckelknippan, som hon hade bunden vid kjolen. Då tänkte Rike-Per:

"Nu har hon fått fatt på skälle-kon där nere. Det är bäst jag hoppar ner och hjälper henne att dra opp'na."

Och det gjorde han, och då fick Fattig-Pelle allt vad Rike-Per hade ägt.

Denna sagan hörde jag som liten Danjels i Hökabodas pojkar berätta, sen har jag aldrig hört henne.

ACC. NR. ^{- 69} 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Gåtor.

Gåtor.

Inte vill jag ha det,
men om jag hade det,
ville jag inte mista det för allt i världen.

Svar: Ett flintskalligt huvud.

Litet som ett ägg,
räcker runt en kyrkevägg.

Svar: Ett garnnystan.

Vem är det som gapar över vattnet utan att
dricka?

Svar: Koskällan.

Vad är det som går till bäcken och dricker och har
innanmätet där hemma?

Svar: Bolstervaret, som tvättas.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Lille Bolle

stod på holle

ramla ner.

Ingen man

i detta lann

lille Bolle laga kan.

Svar: Ägget.

Om dagen full av kött och blod,

om natten står och gapar.

Svar: Ett par känger.

J. m.

Att barnen blev vindögda; om modern tittat genom nyckelhål under tiden hon var havande, det var de absolut säkra på.

Vindögdhet.

giva

Nicke-Danjelen hade precis som snokögon och gick och stirrade litet konstigt. De påstod, att hans mor hade slagit ihjäl en Snokögon. snok, när hon bar honom under sitt bröst. Och så länge de tror på't, så blir det kanske så. Men det var ju rena hédendomen som de hade i blodet. Nu så tror de inte på sänt, och då blir det inte heller nåt. Men se förr blev de så upprörda, när de ^t/hände nåt, och kom och tänka på hur farligt det var, och då kom blodet i svallning på dem.

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av
 Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Lyten.

Ja, att barnet blir hammynt om modren får se en yxa sitta i en kubb eller ett ^{tr}äder stå i jorden, det är lika sant som att det ^{tr}står här på pappret/sagesmannen läste härvid en ^{upp}uppteckning om lyte/. Det har jag hört flerfaldiga exempel på, så det är ingen saga utan en grundelig sanning. Och får en havandekvinna se något sådant, så blir hon så förskräckt, så det är inte vetigt, och det är just därför barnet får lyte. Se nu har hon hört talas om det dära, och när hon då får se en yxa i en kubb eller ett ^{tr}äder i jorden är hon så säker på att barnet blir hammynt, som om det redan vore det. En del har försökt hindra det genom att nappa bort yxan eller vräka omkull ^{tr}ädet, men det hjälper inte, för de ha re-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. F.

Lyten.

Hammynthet

dan blivit uppskrända, och sen är det för sent. Men hur ska man förklara det?

För en femtio år sen blev de så uppbragt på den som glömt ta bort ett verktyg, så fick de reda på vem det var, hämnades de. Det var ett oförlåtligt slarv, menade man.

Och lika säkert var det, att barnet fick märken, om man kastade bär på modern när hon var med barnet. Det har jag ett levande bevis på. Jag hade styvmoder från det jag var 7 år, för far gifte om sej. Så en gång hade far och mor och jag varit ute i skogen och plockat bär, och så satt vi och vilade. Då tog jag på skämt och kastade ett smultron

Märken efter
bär.

eller jordbär som vi så på den tiden, så det träffade henne i pannan oppe vid hårfästet. Jag minns än hur nerstämda far och mor blev, men jag förstod ju inget då. Sen födde mor tvillingar, Axel och Justus döptes de till, och Axel hade ett litet rött märke i pannan, precis på samma ställe och likadant som det märke mor fick, när jag hade kastat bäret. De for till Amerika sen, men han var hemma för några år sen Axel, och då läde jag märke till, att han hade kvar det lilla märket vid hårfästet, fast han är över fyrtio år.

Likadant är det med fallandesjuka. Det får barnet, om modern ser på vid slakt och blir skrämd. Men det har jag bara hört talas om, så jag vet inget särskilt exempel.

Fallandesjuka

Blir modern skrämd av eld, får barnet vådelås- Vådeldsmärken.
märken på det ställe, där hon först rör vid sig själv. När de
vigde in Ohs kyrka såg jag en pojk, som hade ett vådelsmärke
över hela kinden och opp under ögat. Skinnet är precis lika-
dant, bara det att det är illrött på det stället. Det finns
någon slags lytessalva, men jag vet inte om det hjälper.

Men detta om lytena det slår faktiskt in, det
har jag hört så mång^{av} exempel på.

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J: f

Uppteckningen rör Botemedel mot fallandesjuka.

Fallandesjuka.

Här i trakten hade de för sig, att när någon fick fallandesjuka, skulle de ta av dem alla kläderna och bränna dem. Det vet jag många som gjorde. När min farbror var liten, föll han. Första gången var han väl inte mer än två år, men när han blev bortåt sju år beslöt hans föräldrar att försöka bota honom genom att bränna hans kläder, så han gick en tid och hade sina sämsta kläder på sej under det de väntade på, att han skulle falla, för de ville inte bränna opp några bra kläder. Men han kände så väl, när han skulle falla. "Nu kommer det," skrek han, och i detsamma dask han dit. Då tog de av honom kläderna och hävde dem i elden på spisen.

När han hade legat en stund, så att det hade gått över, vaknade han till och fick se sin mössa ligga på golvet.

"Tag mössan med," sa han, och då brände de opp den också. Men sen föll han inte en enda gång.

Jag vet flera exempel på att det har lyckats med att bli kvitt sjukdomen genom att bränna kläderna. Det var en flicka, som hette Edith, hon var från Hässleberg, och hon hade då fallit åtminstone tio gånger, men när de hade bränt hennes kläder, blev hon alldeles återställd. Men jag tycker ändå att det är konstigt, att det kan ha någon inverkan, men det är väl någon slags kraft.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J:f

Uppteckningen rör Hugga bort knarren.

Hugga bort
knarren.

En dag i somras kom Anders på Planen hit och handlade. Då klagade han över, att han hade så ont i armen.

"Hör hur det knarrar," sa han och rådde knappt med att lyfta den.

"Ja, det kan du väl hugga bort," sa jag.

"Hugga bort?" sa han, "hur ska en då hugga? Kan inte du göra det åt mej."

"Ja, det kan jag väl," sa jag, och så gick jag efter tre långa halmstrå, som det var tre leder på. Sen gick vi ut åt vedbon, och så lå jag en brädlapp på armen och lärde honom, vad han skulle säga. När jag säger: "Jag hugger och hugger,"

så ska du säga: "Vad hugger du för." Då säger jag: "Jag hugger bort knarren."

Ja, vi gjorde så. Jag tog ihop de tre halmstråna, och som jag sa: "Jag hugger bort knarren," högg jag av halmstråna just i leden. Jag hade lagt dem på brädlappen, som han hade på armen. Det upprepades tre gånger.

Dagen därpå kom Anders ner till affären.

"Nå, hur känns det i armen?"

"Jo, det är bra nu," sa Anders. Så hjälper gör det.

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör När handlare Petersson borrhade bort "stolste-
steget" på Larsson.

Under det vi höll på att uppteckna folkminnen i
Slätthögs socken, fick min kamrat ont i ögat, och det försökte vår
värd, handlare Pettersson att bota. Det tillgick på följande
sätt.

"Jag tror Larsson har fått stolsteget i ögat," sa
Pettersson en dag. "Men det är onödigt att gå med det, för det
går borra bort."

Det var Larsson med på, och så letade handlaren
reda på en gammal sotig trefota-panna. "Nu säger jag: Jag borrar,
jag borrar. Då ska han säga: Vad borrar du för, och då svarar
jag: Jag borrar bort stolsteget," undervisade vår värd. Larsson

skulle med båda händerna hålla om grytans ena ben, som under borrhningen skulle ligga an helt lätt mot det sjuka stället. Ja, så väx-lades replikerna och för varje gång snurrade handlaren runt på grytan. Det skedde tre gånger, en gång med var-je ben.

"Det brukar alltid hjälpa," förklarade handlaren, antingen man tror på det eller inte, men nu var det länge sen jag borrade bort stolsteget. Nog är det lite kusslerier och hokus pokus, men hjälper gör det, så i morgon går det nog tillbaka det onda i ögat."

Det gjorde det emellertid inte, vad det nu berodde på. Handlaren själv trodde inte, att det var "vanligt stolsteg" Larsson hade haft utan något annat. /Foto./

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J. f.

Uppteckningen rör Botemedel mot stamning.

När de skulle bota nån som stammade, skulle de passa på, när de höll på och slakta. Lever, lunga och hjärta och alltihop i bröstet hänger ihop, så de brukar ta bort alltsammans på en gång. Var det då nån i närheten, som stammade, skulle de ta hela smacket och slänga till honom i ansiktet. Och de blev ju så hjärtans rädda, för de visste ju ingenting om. För det mesta var det små barn, som de gjorde det med. Men det var så vanligt i min barndom, så jag har väl sett det hundratals gånger. Och att det skulle hjälpa, det trodde de fullt och fast.

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J. f.
C. b.

Uppteckningen rör Stilla värk.

Stilla värk.

Alexander härinne kunde inte bara stämma blod, utan han rådde också med att stilla värk. En gång hade min hustru spenböld, och det värkte, så hon höll på bli alldeles toseter. Då kom Alexander in, och han förstod hur det var fatt.

"Får jag känna ett litet tag," sa han, och så tog han bara med handen om bröstet, och värken släppte tvärt. Det var ju styvt och hårt, men värken var borta. Och han tog som sagt var bara med handen, inget annat.

J. F.
C. W.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Noak i Grönaberg blev en gång botad från tandvärk, så han inte hade ont av det på 10 år. Petter på Häradsskogen och Noak körde till stan, och då fick Noak så obegripligt ont av tandvärk. Petter visste om en gubbe, som kunde råda bot på det. Han bodde visst mellan Öhr och Tunatorp. "Ja, men det kan väl du bota", sa Noak till Petter. Men i alla fall så gick de till den där gubben. Noak var ju inte så gammal då, men han säger, att han kommer ihåg stenen, som han fick sätta sig på, än idag. Sen tog gubben en björkepinne och la tvärt i munnen under det han höll i båda ändarna och så munla han och prata en stund, och då tog tandvärken tvärt slut. "Nu ska du inte ha ont av tandvärk, så länge jag lever", sa han till Noak, och det fick han inte heller.

Läsa bort
tandvärk.

Jord

Motsvarigheten till kyrkotagning vid missfall.

Jag hörde faster i Hökaboda tala om, att fruntimren försök-
te röra vid prästakappan utan att det märktes, om de råkat ut
för missfall. Det skulle va nån sorts motsvarighet till kyrk-
tagningen. Nu för tiden gör de varken det ena eller det andra!

ACC. NR. 3066

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

K: 2

Uppteckningen rör Mat vid kalas.

Mat vid kalas

Förr varade alltid kalasen dagarna tre och då vankades det alltid nycken och god mat. Så sent som 1894, då min farbror begravdes, bakades det $1\frac{1}{2}$ säck rågsikt till begravningen, och det gick åt så när som på 4 kakor.

Jag kommer ihåg det första husförhöret jag var på. Det var i Hökaboda och jag var då 6 år gammal. Då skulle det först bjudas på mellannål. Det bestod av en fjärdedels hålkaka, ibland med och ibland utan smör och alltid med ost och korv samt en pannkakebit. Sen satte de in två stora kopparkittlar, som det gick en 18,20 kamor i; mitt på golvet, och i den ene var det brännvin och i den andre dricka och så skopor i båda kittlarna.

När sedan prästen hade gått skulle man sitta till bords och äta. Då sattes det opp långa bord längs väggarna och sittebräden på bockar. Först bjöds det på lutfisk, sås och bröd. Sedan var det kalvkött, och det tog de så tjyvanes mycket av, så tallrikarna var rågade. Sedan var det kokat kött och fläsk samt korv med ärter eller makaroner till. Sedan bjöds det på stek och sås till det, och sedan fruktsoppa, viter gröt, ostkaka och till sist sötost.

Men så skulle också varje hushåll ha med sig förming: en halv kalv, åtta risgrynspannkakor, åtta brödkakor och minst en sötost. Nära släktingar brukade dessutom ge klädda karameller och någon gång en "stubbe", en hög kaka, bakad av gul deg och ihålig i mitten.

Skriv endast på denna sida!

Jag vet precis vad som måste köpas in till ett stort kalas, för det har jag gjort i ordning så många gånger. Det

var:

1 $\frac{1}{2}$ säck rågsikt

125 kg. vetenjöl

25 kg toppsocker /malet fanns ej då/

10 kg kaffe

15 kg. risgryn

10 kg. russin

5 kg. sviskon

20 kg. malt

15 kg. lutfisk

kryddor av olika slag.

3066

Dessutom fick de slakta en ko eller stut och 8 spädkalvar. Var det något till kalas skulle de dessutom ha 60 liter brännvin. Men så var det ett hundratal personer som skulle ha mat under tre dagar. De hade ungefär samma slags mat om det var bröllop, begravning eller husförhör.

Fjärde dagen kom fruntimren för att hämta sina fat, och då skulle de fågnas.

Nu var vår rote ganska stor, så det dröjde 35 år mellan var gång det skulle va husförhör. Ja, husförhören håller ju på än, men matsedeln har väl ändrats något. Men fortfarande går det till 500 kr. att ställa till ett husförhörskalas. Det räknades förr att den som hade 2 kor, skulle ha läsemöte hemma hos sej

3066.

Vid husför skulle de ha mellanmål efter förhöret och sedan kvällsmat. Dan efter kom gästerna vid nio-tiden, och då skulle de först ha kaffe och en tre, fyra sorters kakor, bröd, sylta och ost. Kl. 11 skulle de sätta sig till bords och äta "dava", kl. 1 var det kaffe och smörgås och kl. fyra middag eller kvällsmat, vad man vill kalla det, för det kunde räcka ända till bortåt 11.

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Alf Larsson

Härad: Albo Adress:

Socken: Ståtholm Berättat av: Anders Petersson

Uppteckningsår: 1931 Född år 1875 i Rönneby

X:f

Uppteckningen rör

Här borta vid Leanders finns det en gammal kampasten. Den gick ungdomen och lytte på förr. Och en del lytte på'n, och en del lytte den inte. De hade så mycket för sig förr med kraftmätningar. Nu har de idrotten! Men därav kalla de dem kampastenar, att det skulle va litet tävling om att lyfta dem. Och denna sten skulle de kasta över axeln, est det skulle va nåt med dem. Jag har kastat den över axeln en gång. Det var en som kom och sa till mig: "Den ska du ta och lyfta." Och jag tog i och kastade den bakåt över axeln så lätt som helst tyckte jag, men sen har jag försökt väl femtio gånger, men det har inte gått. Hur ska en förstå det? Men det var nog så, att jag tog i riktigt med allvar den gången för att det skulle gå.

Kampastenar.

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Alf Johansson*
Härad: *Alfs* Adress: *Stenbo*
Socken: *Stenbo* Berättat av: *Per Anders Kleijer*
Uppteckningsår: *1931* Född år *1875* i *Björnhult*

Uppteckningen rör Den förtrollade tjädern.

Den förtrollade
tjädern.

När jag var liten, en sju åtta år, och bodde hos min farbror i Hökaboda, kom Danjel Jönsson in en natt och sa till farbror:

"Du är tvungen och gå med mej och skjuta en tjäder. Jag har skjutit på den åtminstone tio skott utan att få dö på honom."

"Var har du honom pelan?" frågade farbror.

"Han sitter i ett träd nere i Johanneses hage."

Då steg farbror opp och klädde på sej och sen skavde de av lite silver på en enkrona, och la i krutet och sen gav de sej iväg. Nu jagade de tjäder på det sättet, att de

gick ut i skymningen för att lyas. Då ställde de sej vid ett träd och hörde efter, var tjädrarna tog sitt nattsäte. Det brakade och dånade, så det var inte svårt och höra. Sen gick dom hem efter bloss och lyste sej till, vad tjädrarna satt, och de blev inte rädda för blosset utan satt still och stirrade på lyset, så då var det bara att skjuta dom.

När farbror och Danjel kom ner till trädet där tjädern satt, sköt de det där skottet, som de hade gjort i ordning, och som det brakade till, så stöp tjädern. Jag minns det så väl, för jag såg honom. Det var en liten stackare och så mager som det stod till.

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

I Skruva fanns det en skytt, som kunde litet mer än andra skyttar. En gång skulle det bli kalas i Skruva, och då hade han lovat, att han skulle skaffa en råbock till middagen, när folket kom tillbaks från kyrkan. Men under tiden de var i kyrkan, så gick han lugnt därhemma, och hade inte varit ute och skjutit nån råbock än. Koksen började bli orolig för att hon inte skulle få nån stek till middan, och frågade honom:

"Var är köttet, som vi skulle få?"

"Ja, jag ska väl gå ut och skjuta då", svara han, "råbocken är uppe i Dunkehalla /vid Jönköping/ nu, men han är nog snart här."

Så tog han sin bössa och gick ut och satte opp en speta i bolet. Och det dröjde inte länge förrän råbocken kom och sprang och nosade på staken, men då stod skytten tillreds att sikta och skjuta, så de fick i alla fall sin stek till middan. Men det hade nog gjort detsamma, om han siktat eller inte, för bocken hade nog gått i kull, åt vilket håll han än skjutit.

Det var Nicke-Danjelen, som berättat den historien, och för honom hade Johan Karlssons far talat om den.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Kolning.

Kolning.

Hur det gick till att kola det vet jag för det har jag sett. Danjel i Hökaboda brukade kola, och jag var jämnårig med hans pojkar och så brukade vi ligga hos Danjel i kolhyttan hela natten lång ibland.

Då högg de först ner skogen på ett stycke, och sen höggs stockarna opp och "skörades" av i en fem alnar långa kubbar. Det gjordes med yxa, såg användes inte till skogsarbete. Sedan "randade" man kubbarna, d.v.s. högg längsgående på en 3,4 ställen ränder i barken, för att kubbarna skulle torka så mycket fortare, för det dög inte att använda färsk ved till kolning.

När milan skulle sättas, placerades en påle

i mitten och sen ställde man veden lite på lut mot denna, men lämnade ett hål i mitten. Sen travades stockarna opp runt omkring, så att milan blev en 16, 18 alnar i omkräts. Därefter bredde man färskt granris både på sidorna och ovan till och sedan stibbade man milan, d.v.s. kastade opp ett ett jordlager över riset. Sedan var det att stoppa torrt ris i hålet i mitten och tända på samt slå igen, så att elden inte fick fart. Sen skulle milan brinna tre veckors tid, och hela tiden måste en karl vakta den, både dag och natt. Jag ska tala om, att det var ett ansträngande och ansvarsfullt arbete. Under natten fick kolaren inte ligga många minuter i taget. Ideligen måste han ut och gå runt milan för att se, att elden inte slagit ut sej. I så fall

måste han ögonblickligen slå igen med jord. Ibland hände det, att elden slog sej ut oppe på milan, och då måste kolaren opp på milan och ösa på stibb och bulta igen det med en stor klubba. Det var ett livsfarligt arbete, för rasade milan sönder, var han dödens man, och det kunde allt hända.

rund

Kolaren gjorde sej en liten kolhytta av snett ställda slanor, som täcktes med ris och jord. På ens sidan var en liten dörr, och från denna rakt fram i hyddan grävdes en fördjupning eller ett dike. Jorden kast ades upp åt sidorna, så att det bildades liksom två jordbritsar, en på vardera sidan om diket. På den breddes tjockt med granris, och sedan ^{my}tjästgjorde de som sovplatser. Längst fram i diket var en eld-

stad upplagd av st^an^ar, och i askan på demstekte kolaren potatis. Det brukade komma många tjädrar och slå sig ner /ta nattsäte/ i träden runt kring milan, så kolaren hade alltid bössan med sig.

Det gällde för honon också att se till, så att inte milan slocknade, för då var det förspillt arbete. Ville ha leda röken i visst väderstreck, var det att slå hål i sidan med ett spett. Allt efter det milan brann, sjönk den ihop och blev allt mindre. De gamle gubbarna såg så väl, när en mila var utbrunnen. Därefter fick hon stå minst tre dagar, för öppnade de den tidigare, kunde elden blossa ut och allt kol brinna opp. Kolen placerades sen i en kollada av runda stockar,

där den fick ligga, tills man var färdig att köra den till den plats; där kolen skulle användas. Härifrån körde man mest till Os och Torps bruk. Till en mila gick det åt 100-tals lass ved, och sedan blev det mellan 12 och 24 läster kol. I äldsta tid fick gubbarna 1 kr. lästen för allt sitt arbete med kolningen, så en mila gav cirka 15 kr. i förtjänst.

ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

My: c

Uppteckningen rör Benämning på liens olika delar.

Skäftet på en lie kallas "lia-arvet" här i trakten, handtagen kallas "lia-knajga", och den del, där lien är fastsatt vid skäftet, kallas "lia-totten". Förr lindade man fast lien med rotting, som kluvits mitt itu.

Landskap: Småland Upptecknat av: Edvard L. L. L.

Härad: Alster Adress: _____

Socken: Ståtholm Berättat av: Anders Jönsson

Uppteckningsår: 1931 Född år 1875 i Björnsåsa

Uppteckningen rör Ej mala Thomasmässonatt.

Thomasmässonatt ville de gamle möllarna inte gärna ha kvarnen i gång, för gjorde man det, stamade tomten kvarnen genom att lägga sin pekfinger på nålen^{1/} och då rök alltsammans sönder. Korpral Et, som hade kvarnen här nere talade om, att han hade kört en Thomasmässonatt, och då hade det gått sönder för honom. Det fanns de som påstod, att de hade sett tomten i kvarnen den natten.

1/ den horisontellt stående axel, vid vilken kvarnstenarna voro fastsatta.

Ug

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Skärången Berättat av Anders Petersen

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Slakt i stugan

Slakt i stugan

Att de tog in djuren och slaktade dem i stugan, det är inte längre sen än att jag minns. När en gris skulle slaktas vred de en vrelle om trynet på an och sen bar fyra karlar in honom i stugan och la honom på bordet och så var det en som stack honom. Ja, det gick väl ändå an, men att de tog och ledde in en stor ko i stugan och slaktade henne, det tycker jag var rasande bakvänt. Men det gick inte an att slakta den under bar himmel Och tidigt på morgonen skulle det va, så barnen brukade ligga i sina bäddar. Så var det en som högg kon i nacken med en yxa så hon dråsade omkull på golvet och blon sprutade vida omkring. - Längre fram brukade de va i köket och slakta och nu hålls de då ute.

- 105
ACC. NR. 3066

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Per Olof Ericsson
Härad: Åre Adress: _____
Socken: Slättbo Berättat av: Mandus Petersson
Uppteckningsår: 1931 Född år 1875 i Rjörshult

U: 4

Uppteckningen rör

I stället för spola spolar sa de här "spelta tuter" "Ta och spelta lite tuter åt mej," kunde faster säga till mej, när hon höll på att väva. Så hade barnen en danselek då de sjöng:

"Spelta tuter och väva ruter och slå till-
sammans och låta skälet gå rätt."

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

R E G I S T E R.

Sid.

När jätten byggde Moheda kyrka och hans son Öja.	1
När farbror blev gastakryst, och hur han botades.	3
Maran, hur hon ger sig tillkänna och hur man löser henne från förbannelsen. Igenkänningstecken på en mara	6
Förebud /ankomstvarsel/.....	10
När Alexander fick en öring av en osynlig.....	11
Spökeri: ben från kyrkogården orsakar buller och oväsen.....	12
Spöke: stor vit fru	14
Mjölka kor på avstånd genom att dra i en sölva- hank....	16

Trollkåringen, som hjälpte hem en soldat från Finland.....	17
Om spelemannen Sjödahl, som spelade Lyåsa fä- trall, och "Blåsen", som kunde förvända sy- nen på folk, så att de tog almanacksblad för pengar	19
Bisa i Finshult påvisar tjuven.....	21
Hammedadoktorn, ett besök hos honom. Om hans verksamhet.....	22
Om konsten att kunna stämma blod.....	28
En stark torpare	33
Om Sven Bek, som kunde ta kraften från hästar.	35

När prästen Nyman botade drängen från hans dandanslystnad.....	37
Näraman utsåg byggnadsplats för Slätthögs gamla kyrka med tillhjälp av ett par tvillingstutar	39
Gravstenen på Moheda kyrkogård med de fyra järnringarna, av vilka en alltid är lös..	40
När Petter på Sandvik körde till Ohs med malm och till Karlshamn med billar.....	41
Några drag ur en fattig småbondes liv på 1870-talet: Hur man tillbringade kvällarna; belysningen; vad man åt; kläder o.s.v.....	42

Jordälven	51
Ej gå över hästtumla	52
Om Hökabo offerkälla	53
"Fjellstedta-vintern" /1844/.....	54
Lindhults-barnen, som gick vilse i skogen och frös ihjäl. Man går skallgång, tror att de bli- vit bergtagna och söker lösa dem, rådfrågar kloka o.s.v. Man drö ^m er och får uppenbarelser om, vad de finnas, och finner dem till sist.	55
Sagan om Rike-Per och Fattig-Pelle	66
Gåtor.....	69
Hur det kom sig, att ett barn blev vindögt.....	71

Hur Nicke-Danjelen hade fått sina snokögon	72
Lyten. Hur det kommer sig, att ett barn blir har- mynt, får födelsemärken, fallandesjuka, våd- eldsmärken o.s.v.	73
Hur min farbror botades för fallandesjuka	77
När sagesmannen högg bort knarren på Anders på Plan	79
När sagesmannen borrade bort stolsteget på Larsson	81
Botemedel mot stamning	83
Stilla värk	84
Hur Noak i Grönaberg blev botad för tandvärk.....	85
Motsvarighet till kyrkotagning för kvinna, som fått missfall	86

Mat vid kalas: Vad som vankades vid husförhör, begravning, bröllop o.s.v., vad man hade med sig i förning, vad man inköpte m.m.....	87
Om kampastenar.....	92
Den förtrollade tjädern.....	93
Skytt med övermänsklig förmåga.....	95
Kolning: skogen fälles, stockarna "sköras av", "randas" och lägges till torkning. Milan sättes och antändes. Kolarens arbete. Hur en kolhytta såg åt. Milan öppnas.....	97
Benämningar på liens olika delar.....	102

LIBRARY
3066

Hur det kan gå, om man maler Thomasmässonatt	103
Slakt inne i stugan	104
"Spelta tuter".....	105
Register	106 - 112.